

Vojna

Zapadno bojišče

Zakaj so odložili Nemci napad na zapadu preko Holandije?

»Slov. gospodar« je poročal, da je bil za 11. november — na obletnico premirja v svetovni vojni — pripravljen veliki nemški pohod preko Holandije nenadoma odložen. Sedaj je prodrlo v javnost, da je Belgija rešila Holandijo nemškega napada v zadnjem trenutku z izjavo Nemčiji, da bi nemški upad sam po sebi izzval oborožen nastop Belgije, Francije in Anglije v korist Holandske. Za ta svoj korak je dobila Belgija zagotovila od Francije ter Anglije, da lahko računa z vso njuno vojaško silo.

Omenjeno izjavo je sporočila Belgija Nemčiji dva dni pred nameranim izbruhom velike nemške ofenzive z dostavkom, da bo ob prvem poskusu napada na Holandsko izvedla splošno mobilizacijo in da bodo njeni oddelki takoj nastopili proti nemški vojski, istočasno pa bo Belgija dovolila angleški in francoski armadi prehod čez svoje ozemlje za obrambo Holandije.

Ta belgijski korak je odvrnil nemške voditelje od načrta za zasedbo Holandske, ob koje mejah so bile razpostavljene nemške divizije v obliki piramide, na čelu katere so bili motorizirani oddelki pod poveljstvom generala Blaskowitza, ki je vodil nemški napad na Poljsko.

Ako bi bilo prišlo do vdora Nemcev na Holandsko, bi pričela splošna vojna, kateri se skušajo Nemci izogniti. Nemške in zavezniške čete bi se spopadle na čisto odprtem in neutrjenem holandskem ozemlju,

hkrati pa bi se začela brezobzirna letalska vojna, pri čemer bi Nemčija nedvomno bolj trpela kakor njeni zavezniki, saj je vse njeno Porenje eno samo industrijsko velenje.

Vkljub temu, da je označena nemška ofenziva padla v vodo ali je vsaj odložena, imajo Nemci ob belgijski in nizozemski meji zbranih več divizij, ki so v strogi pripravljenosti ter čakajo na povelje. Vseh šest divizij se giblje na Westfalskem in ob reki Ems. Da je bilo mogoče toliko vojaštva v sedanjem zimskem času spraviti pod streho, so morali ustaviti delo v večjem številu tamkajšnjih tovarn.

Dva vzroka za odložitev nemške velike ofenzive do spomladi

Vrhovni poveljnik vse nemške oborožene sile je kancler Hitler. Angleška poročila pravijo, da okleva Hitler glede pričetka velike ofenzive iz dveh vzrokov, in sicer 1. iz bojazni, da bi lahko izbruhnila na vzhodu revolucija; resni nemiri na Češkem in Poljskem bi se razširili in zahtevali, da odpošlje Nemčija z zapadnega bojišča na vzhod večje število za napad proti Angliji ter Franciji pripravljenih čet; 2. Nemčija ne razpolaga z zadostnim številom velikih topov, s katerimi bi zamogla do živga francoski Maginotovi obrambni črti. Po mnenju vrhovnega nemškega poveljstva je treba izdelati čez zimo zadostno število takih topov in pričetki spomladi splošni naskok.

Dogodki na morju

Magnetične mine

Zadnjič smo poročali, da so Nemci nastopili napram angleško-francoski zaporu na morju z novim pomorskim orožjem, katerega je pred enim mesecem napovedal nemški zunanji minister Ribbentrop in je to napoved potrdil tudi vodja in kancler Hitler z besedami, »da bodo tudi za Anglijo znašli sredstvo, s katerim ji bodo prišli do živga«. Gre namreč za tako zvane magnetične mine, katere polagajo Nemci ob morskih obalah. Čim se jim približajo na določeno razdaljo gmote (mase) železa, katerega je v vsaki ladji več ko dovolj, pritegnejo k sebi te mine in eksplodirajo same od sebe ter ladjo raztrgajo. Borba proti tem novim minam je silno težavna, ker jih ni videti na površju morja in je njih uporaba po mednarodnem pravu iz leta 1907 prepovedana.

Po trditvi posadk norveških ladij za obrambo obale mečejo v morje zgoraj opisane mine nemška letala. Te mine — nekateri jih imenujejo tudi bombe — so težke po 220 kg. Polaganje magnetičnih min je dvojne vrste. Težje mine polagajo posebno velika nemška vodna letala s tem, da pristanejo na morju v bližini angleške obale in tudi na reke. Lažje mine pa me-

čejo letala s posebnimi padali. Padala so tako izdelana, da se v vodi razstopijo. — Magnetične mine so napolnjene z zelo močnim razstrelivom.

Prvotno so Nemci po radiu raznesli v svet, da uničujejo ladje nepristranskih držav angleške blodeče mine. Ta trditev pa nikakor ni verjetna, ker Anglija, koje vse življenje je odvisno od pomorskega prometa, ne bo samo sebe zapirala z minami in s tem onemogočala ali vsaj znatno ogradila svoj dovoz in izvoz.

Cilji novega orožja

Kako učinkovito je novo nemško pomorsko orožje, nam dokazuje statistika v teku petih dni potopljenih ladij. Od dne 17. do 21. novembra, ko so Nemci prvič nastopili z magnetičnimi minami, je bilo v bližini angleške obale potopljenih 22 ladij, ki so imele skupaj 92.246 ton. Največ izgub je utrpela angleška trgovska mornarica, in

sicer 12 ladij z 22.000 tonami, za tem ameriška trgovska mornarica, ki je zgubila veliko ladjo za prevoz petroleja z 12.225 tonami. Japonska je ob potniško-tovorni parnik »Tarakuni Maru« z 11.930 tonami. Norveška j ob eno ladjo z 11.000 tonami. Nizozemska je zgubila potniško ladjo »Simon Bolivar« z 8300 tonami, Italija parnika »Grazia« in »Fianona« s skupaj 11.000 tonami, Litva tri parnike, Jugoslavija tovorni parnik »Carica Milica«, Švedska en parnik. Angleška vojna mornarica je zgubila rušilec »Gipsy«, ki je zadel ob nemško mino na vzhodni obali. Eksplozija je bila tako huda, da je bilo težje poškodovanih mnogo obalnih hiš. Ponesrečilo je pri tem 20 častnikov in mornarjev, 40 jih pogrešajo, 100 je ranjenih. — Dalje navajajo Nemci, da je napadla nemška podmornica v severnoangleškem zalivu s torpedom in močno poškodovala angleško križarko »Belfast«, ki spada med najbolj moderne angleške bojne ladje in je bila šele lani predana v službo.

Ker so Nemci skoraj opustili v pomorski vojni napram Angliji podmornice s torpedi in so prešli na veliko bolj učinkovite nevidne mine, hočejo onemogočiti plovbo po Rokavskem prelivu, ki loči Anglijo od Francije, in pretrgati zvezo med Veliko Britanijo in celino.

Končni nemški namen pa je: vso Anglijo z otoki obdati z magnetičnimi minami in preprečiti med njo in drugimi državami vsak pomorski promet.

Angleške napovedi

Radi potapljanja ladij potom nemških min se je oglasil v londonskem parlamentu ministrski predsednik Chamberlain dne 21. novembra. Priznal je številne potopitve, ki so bile združene z resnimi izgubami življenja. V mestu Haag na Nizozemskem sklenjena pogodba, katero je podpisala tudi Nemčija in glede katere je še dne 17. septembra sporočila, da jo bo spoštovala, določa, da morajo biti pritrjene mine opremljene z vsemi možnimi varnostnimi napravami za varnost trgovske plovbe. Mine same ne morejo ločiti med vojnimi in trgovskimi ladjami ter med onim, ki je v vojnem stanju ter med nepristranskim. Po haaški pogodbi je določeno, da morajo biti mine tako napravljene, da najkasneje po eni uri postanejo neškodljive. Nobene od teh določb po ugotovitvi Chamberlaina nemška vlada ni spoštovala in je zagrešila višek kršitve mednarodnih dogovorov. Angleška vlada ne bo dopustila, da bi se ta način voine nadaljeval brez protiukrepov.

K tej Chamberlainovi napovedi pripominjajo v uradnih angleških krogih, da ni podvzela Anglija doslej nobenega poskusa, da bi preprečila nemški prekomorski izvoz. Nemčija je na vse mogoče načine svoj izvoz pospeševala, da bi dobila tem potom tuja plačilna sredstva za nakup surovin in neobhodno potrebnih vojaških potrebščin. Zelo velik je bil v zadnjem času nemški izvoz tovarniških izdelkov v Španijo, Južno Ameriko in na Daljnji vzhod.

Vem, kaj je moje prvo opravilo: danes priloženo položnico bom takoj napisal in poslal 32 din za celoletno naročnino!

Položnice!

Zopet so tu — te položnice! Kako hitro je prišlo leto okrog! In vendar je prišel »Slov. gospodar« 52 krat in je v vaših domovih bil vaš prijeten gost.

Prijatelji, letos je položaj nekoliko drugačen kot lansko leto. Draginja je narastla, papir je dražji in še težko ga je dobiti. Kar zdaj ga moramo kupiti za vsaj do jeseni, da smo brez skrbi zanj. Seveda ga moramo tudi v naprej plačati!

Prosimo vas zato, da vse to preudarite in da čimprej, najbolje takoj napišete celoletno naročnino 32 dinarjev na položnico in nam jo pošljete. Mi kljub vsemu nismo naročnine zvišali, ker računamo s tem, da boste vsi plačali čimprej.

NE POZABITE NA NAGRADNO ŽREBANJE!

Za vse dosedanje in za nove naročnike smo razpisali kot znak hvalečnosti za točno plačilo tudi posebne nagrade v raznih darovih. Glavna nagrada pa je 5000 din v gotovini! Vseh nagrad je 500. Za žrebanje pridejo v poštev le oni, ki bodo plačali čimprej ali najpozneje do konca januarja celoletno naročnino 32 din.

ZAVAROVANJE OSTANE,

toda le v korist onim, ki plačajo redno celoletno naročnino, bomo zavarovali njihovo domačo hišo za slučaj požara za 1000 din. Poseben pravilnik bomo še objavili!

IZPOLNITE POLOŽNICE,

da jih ne izgubite! Stanejo tudi svoj denar! Če bi jo pa le izgubili, dobite na pošti splošno položnico, napišite čekovno številko 10.603 »Slovenski gospodar«, Maribor.

Ugotovitve o atentatu v Münchenu v dvojni luči

Nemško uradno poročilo o preiskavi

Dne 8. novembra kmalu po deveti uri zvečer je povzročil v Münchenu peklenski stroj v meščanski pivnici strahovito eksplozijo, katera je porušila dvorano in je bilo več mrtvih ter mnogo ranjenih. Atentat je bil namenjen kanclerju Hitlerju in njegovim najzvestejšim, ki so pa odšli četrte ure pred eksplozijo iz dvorane in so že bili na povratku v Berlin.

Dne 27. novembra je objavil šef nemške policije Himmler izid dosedanje preiskave. Kot storilec je označen 36 letni v Münchenu bivajoči Georg Elser, ki je dejanje po izjavi nemške policije tudi priznal.

Elser je vzdal v steber meščanske pivnice peklenski stroj, čigar eksplozija se je

dala urediti za šest dni ali 144 ur v naprej. Zločin je pripravil od jeseni 1938. Po vzidanju stroja par dni pred usodepolnim 8. novembrom je Elser peklenski stroj napolnil z dinamitom in uravnil uro za povzročitev eksplozije, nakar je odpotoval in je bil pri nedovoljenem prekoračenju švicarske meje od nemških oblasti prijet.

Dalje razglasa nemška policija, da je dal denar za atentat angleški vohunski urad. Voditelja tega urada za zapadno Evropo, Best in kapitan Stevens, sta bila zajeta od nemške oblasti, ko sta hotela zbežati na Holandsko.

Organiziral pa je atentat Oton Strasser, ki je takoj po eksploziji odpotoval iz Švice

v Francijo. To je storil, ker je zahtevala nemška vlada njegovo izročitev radi sodelovanja pri zločinu.

Imenovani je voditelj protihitlerjanske »Črne fronte« in je eden od ustanoviteljev narodno-socialistične stranke, katero je tudi vodil, ko je bil Hitler zaprt v trdnjavi Landsberg. Kakor hitro pa je bil priščedenju stranke junija 1934 ubit njegov brat Gregor, je Oton pobegnil ter je začel organizirati odpor proti Hitlerju.

Angleška sodba o nemških ugotovitvah

Na beležene nemške ugotovitve o atentatu v Münchenu pravijo Angleži, da so vsa ta razkritja povsem nerazumljiva. Nemški policijski šef Himmler govori na eni strani o aretaciji nemškega državljanca, ki je vzdal peklenski stroj v steber meščanske pivnice v Münchenu, na drugi strani pa trdi, da sta bila prijeta na holandski meji dva angleška državljanca. Nerazumljivo je, v kaki zvezi bi naj bila ta dva dogodka. Uradno pa razglasa Anglija, da noben Anglež in noben angleški vojak ne pozna nemškega državljanca, ki je bil prijet v zvezi z napadom. Končno se čudijo Angleži, kako bi mogel Elser od jeseni 1938 hoditi v dvorano meščanske pivovarne v Münchenu in tam kopati, zidati ter nastavljati peklenski stroj, ne da bi ga zalotila nemška policija, ki je znana po svoji izvrstni špionaži in izvežbanosti. Ne gre Angležem tudi v glavo, kako bi mogel Elser izvršiti zadnje priprave v dvorani par dni pred eksplozijo, ko je bila dvorana že teden dni pod policijskim nadzorstvom. Ali je bil Elser mogoče v zvezi s policijo? — sprašujejo Angleži. — Angleški uradni krogi prepuščajo javnosti, naj si ustvari sama sodbo o verjetnosti ugotovitev nemške policijske preiskave.

Iz raznih držav

V NAŠI DRŽAVI

Važni posveti voditeljev. Predsednik vlade Dragiša Cvetković je obhajal v začetku minulega tedna v rojstnem mestu Nišu blagoslovitev svojega novega doma in slavo. Na slovesnost je povabil večino ministrov, podpredsednika vlade dr. Vladka Mačka ter predsednika senata dr. Antona Korošca. Sprejem visokih gostov v Nišu je bil prisrčen in se je spremenil v veličastno manifestacijo sloge med Srbi in Hrvati. Ob tej priliki so bili izrečeni govori, v katerih so poudarjali govorniki pomen sporazuma, ki bo rešil dolgotrajni spor med srbskim in hrvatskim narodom ter bo okrepil našo skupno državo Jugoslavijo. Obisk Niša je bil povod za važne politične razgovore ter posvetovanja, o katerih ni bilo izdano nobeno uradno poročilo. Po vrnitvi iz Niša je bil dr. Vladko Maček v avdienci pri knezu namestniku Pavlu, nakar je obiskal dr. Korošca. Med tem razgovorom je bil pri knezu namestniku predsednik vlade Dragiša Cvetković.

Vem, kaj je moje prvo opravilo: danes priloženo položnico bom takoj napisal in poslal 32 din za celoletno naročnino!

Popoldne po teš razgovorih in avdiencialah se je vršil važen sestanek, na katerem so sodelovali predsednik vlade, podpredsednik dr. Maček, finančni minister dr. Šutej in minister brez listnice dr. Smoljan. Politični krogi pripisujejo vsem tem sestankom največjo važnost.

V DRUGIH DRŽAVAH

Slika Češke po nasilni udušitvi dijaških in drugih nemirov. V zadnji številki smo poročali o resnem položaju na Češkem, ki je nastal radi krvave udušitve dijaških ter drugih nemirov. Po uradnem poročilu je bilo obsedno stanje v Pragi ter okolici dne 21. novembra preklicano. Čeprav je obsedno stanje uradno odpravljeno, vendar dejansko vlada enaka strogost kakor več zadnji čas. Varnostno službo v Pragi so prevzeli nemški SS (napadalni) oddelki, katere so pomnožili na 20.000. V veljavi ostane nemški zakon o tisku, cenzuri na časopisjem, zasebnim pisemskim, telefonskim in brzojavnim prometom, o združevanju in o naglih policijskih hišnih preiskavah. Ta zakon je bil sprejet za Nemčijo takoj po nastopu narodnega socializma leta 1934 in zdaj razširjen tudi na češko ozemlje. Zakon določa poleg drugih kazni za politične prestopke tudi delno ali celotno zaplembo premoženja. Uveljavljen je tudi nemški zakon o veleizdaji iz leta

Nemški izvoz so posredovale predvsem italijanske in holandske trgovske ladje. Anglija in Francija pa hočeta kot odgovor na novo nemško pomorsko orožje Nemcem onemogočiti vsak izvoz s pomočjo nevtralnih držav, četudi bi si s tem korakom nakopali resna nasprotstva nepristranskih ali nevtralnih držav.

Razen tega bosta Anglija in Francija kupili v evropskih nevtralnih državah vse zaloge surovin ter živil. Nemčiji se bo onemogočila vsaka nadaljnja dobava za vojno potrebnega blaga. Pričakujejo, da bo Nemčija v najbližji bodočnosti hudo občutila novi zavezniški pritisk.

Nemške izgube na morju in v zraku

Za zgoraj navedene hude izgube so se osvetili Nemcem Francozi, ki so potopili dve nemški podmornici. Angleži in Francozi so sestrelili en dan, 22. novembra, osem nemških letal.

Obramba proti novim minam

Kot obrambo proti magnetičnim minam bodo uvedli Angleži plovo z lesenimi ladjami. Namen teh ladij bo borba z novimi nemškimi minami na ta način, da bodo lesene barke povzročale eksplozije min. Lesene ladje bodo vlekale daleč za seboj posebne naprave, ki bodo pritegnile nase iz letal v morje s padali spuščene nemške mine, katere bodo nato spravili do eksplozije.